

Què prefereix el teu cervell, jerarquia o igualtat?

Un grup de científics suggereixen una base neurobiològica per a les actituds socials i polítiques

✘ DAVID BUENO

Una de les idees més antigues i controvertides de la història humana és que hi ha persones o grups que són intrínsecament superiors als altres, la qual cosa s'ha utilitzat sovint per atiar conflictes humans, com les colonitzacions i les guerres santes. Encara n'hi ha que estan convençuts de l'existència d'una jerarquia de dominància entre grups humans, amb un important rerefons cultural i lingüístic.

Moltes altres espècies animals tenen també una certa estructura social rere la qual hi ha una organització jeràrquica de dominància que s'origina a partir dels seus instints biològics. Generalment, els grups i els individus socialment dominants tenen un accés privilegiat a les fonts de recursos, com el territori i el menjar, i també a les parelles reproductores. Tanmateix, la manera com s'organitzen les societats humanes és molt més diversa i complexa, i inclou des de societats amb una forta organització jeràrquica interna i respecte als altres grups fins a societats molt més igualitàries. En l'espècie humana, aquesta dicotomia entre societat jerarquitzada o igualitària és únicament una convenció social, com s'ha pensat tradicionalment, o té alguna base neural?

La investigadora Joan Y. Chiao i els seus col·laboradors, del departament de psicologia de la Northwest University d'Illinois, han publicat un estudi que suggereix, segons els autors, "una base neurobiològica per a les actituds socials i polítiques relatives a la dominància social, la qual cosa té importants implicacions en l'estudi de l'equitat de la justícia i de les relacions intergrupals".

Estudis previs de psicologia social indiquen que cada persona té un nivell diferent de preferència pel que fa al fet que el seu grup en domi-

ni d'altres, un fenomen que s'anomena orientació de dominància social i que es pot quantificar amb tests psicològics. També indiquen que, entre les cultures humanes, l'orientació de dominància social és una característica estable que permet predir una àmplia gamma d'actituds socials i polítiques. Per exemple, les persones que prefereixen una jerarquia social s'oposen a les polítiques que intenten atenuar les desigualtats socials, com ara els drets civils i de les minories i els drets de les dones i els homosexuals. En canvi, les persones que mostren més empatia i més capacitat per sentir i compartir les emocions i el dolor dels altres acostumen a preferir relacions socials igualitàries.

Empatia, jerarquia i igualtat

Segons aquests coneixements, Chiao i els seus col·laboradors van examinar la relació entre el funcionament dels centres cerebrals relacionats amb l'empatia i les preferències d'organització social. L'empatia és una capacitat mental que es genera en diferents regions del cervell, entre les quals hi ha l'ínsula i el còrtex cingulat anteriors. A un grup de voluntaris els van mostrar escenes de persones en situacions doloroses o alternativament neutres mentre examinaven la seva activitat neural mitjançant ressonància magnètica funcional. En acabar els van preguntar què havien sentit i van determinar la seva orientació de dominància social amb un test psicològic.

En tots els voluntaris la ressonància va mostrar una activació específica de les neurones mirall, un conjunt de neurones que permeten reproduir mentalment les accions, les intencions i els sentiments dels altres. Els individus que preferien una jerarquia de dominància social van mostrar una activitat neural menor quan percebien el dolor dels altres. És a dir, que la preferència per una organització jeràrquica o més igualitària va associada al funcionament de regions cerebrals vinculades amb l'habilitat de compartir i de sentir preocupació pel dolor dels altres, i per tant té una base biològica al cervell. Tanmateix, aquest treball no clarifica si aquesta activació cerebral diferencial es produeix únicament per aprenentatge i/o en funció dels condicionaments externs del moment o si també té alguna base genètica. —

PROFESSOR DE GENÈTICA DE LA UB I DIVULGADOR CIENTÍFIC